

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії

Ігор ТОЛОК

«___»_____2025 року

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності для здобуття освітнього ступеня
"доктор філософії" за освітньо-науковою програмою **"Публічне управління
та адміністрування у сфері цивільної безпеки"**
спеціальності D4 "Публічне управління та адміністрування".

Черкаси 2025

ВСТУП

Програма вступного іспиту зі спеціальності (далі – іспит) для здобуття освітнього ступеня "доктор філософії" за освітньо-науковою програмою "Публічне управління та адміністрування у сфері цивільної безпеки" спеціальності D4 "Публічне управління та адміністрування" розроблена Приймальною комісією Національного університету цивільного захисту України (далі – НУЦЗ України) відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році, затвердженого наказом МОН від 10.02.2025 №168, Правил прийому на навчання до Національного університету цивільного захисту України в 2025 році (далі – Правила прийому) та з урахуванням положень стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування" галузі знань 28 "Публічне управління та адміністрування" для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 04.08.2020 року №1001.

Іспит проводиться з метою перевірки та оцінки теоретичної підготовки вступника, встановлення відповідності рівня його знань результатам навчання, визначених у стандарті вищої освіти за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування" галузі знань 28 "Публічне управління та адміністрування" для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

До складання іспиту вступники допускаються за умови успішного складання Єдиного вступного іспиту (далі – ЄВІ), який складається у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Категорія осіб, які мають право складати співбесіду з іноземної мови в університеті замість ЄВІ, визначена в Правилах прийому. Програма співбесіди з іноземної мови розробляється приймальною комісією окремо та розміщується на сайті університету.

Відповідно до Правил прийому конкурсний бал для конкурсного відбору на навчання для здобуття ступеня доктора філософії за кошти фізичних та/або юридичних осіб розраховується за такою формулою:

$$\text{Конкурсний бал (КБ)} = 0,2 \times \text{П1} + 0,2 \times \text{П2} + 0,6 \times \text{П3} + \text{ОУ},$$

де

П1 – оцінка тесту загальної навчальної компетентності ЄВІ;

П2 – оцінка тесту з іноземної мови ЄВІ;

П3 – оцінка іспиту зі спеціальності;

ОУ – додатковий бал за наукові досягнення, зазначені в Правилах прийому.

Оцінка співбесіди з іноземної мови замість обох блоків ЄВІ у визначених Правилами прийому випадках враховується в конкурсному балі з коефіцієнтом 0,4.

Якщо конкурсний бал, розрахований відповідно до зазначеної формули, перевищує 200, він встановлюється таким, що дорівнює 200.

Для проведення іспиту створюється предметна комісія на чолі з головою.

Іспит проводиться в усній формі за трьома теоретичними питаннями, що наведені у білетах. Час на підготовку до відповіді складає до 30 хвилин.

Для складання іспиту вступник може використовувати ручки, олівці, лінійку, калькулятор. Усі інші матеріали, як то законодавчі та нормативні акти, методичні матеріали, довідники, словники, записи, конспекти, тощо, а також засоби мобільного зв'язку, будь-які носії інформації протягом іспиту вступнику використовувати суворо забороняється. В разі порушення зазначених вимог, а також при виявленні проявів несамостійного виконання вступниками завдань вступного екзамену, які проявляються, наприклад, у вигляді розмов, підказування, інших видів спілкування, члени предметної комісії мають право припинити проведення випробування з вступником з виставленням йому загальної незадовільної оцінки.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ З ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Рівень знань кандидата на навчання за результатами відповіді оцінюється за стобальною шкалою (від 100 до 200 балів) за такими критеріями:

Кількість балів	Критерії, за якими оцінюється відповідь
190 – 200	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, логічно та послідовно виклав матеріал, показав вміння застосовувати закони і правила в конкретних ситуаціях, володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
189 – 160	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, при цьому допустив 1 – 2 не грубі помилки; логічно та послідовно виклав матеріал, показав уміння застосовувати закони і правила у конкретних ситуаціях, показав володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
135 – 159	Кандидат на навчання показав знання основного матеріалу, але не розкрив його деталей, припустився при цьому 2 – 3 грубих помилок або дав неточні формулювання, показав володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
100 – 134	Кандидат на навчання знає незначну частину програмного матеріалу, у відповідях на питання припускається грубих помилок, слабо володіє спеціальною термінологією та мовною культурою.

0 – 99	Кандидат на навчання не знає значної частини програмного матеріалу, не може надати відповіді на питання білету, не володіє спеціальною термінологією, має низьку мовну культуру.
--------	--

В разі отримання вступником менше 100 балів, вступний іспит вважається не складеним, а такій особі відмовляється в подальшій участі в конкурсі на зарахування на навчання.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ВІДПОВІДНО ДО ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНИЙ ІСПИТ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. Держава як суб'єкт управління суспільними процесами.
2. Державна влада та державне управління в Україні.
3. Конституційний розподіл влади та державне управління.
4. Форма державного правління.
5. Державне управління та виконавча влада.
6. Публічноуправлінська діяльність.
7. Принципи та механізми публічного управління та адміністрування.
8. Функції публічного управління та адміністрування.
9. Форми державного устрою і методи публічноуправлінської діяльності.
10. Зарубіжний досвід публічного управління та адміністрування та його використання в Україні.

Рекомендована література

- Бакуменко В. Д. Державне управління : основи теорії, історія і практика : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Їжа, Г. І. Арабаджі ; за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
- Бакуменко В. Д. Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, Л. М. Усаченко, О. В. Червякова ; за заг. ред. Л. М. Усаченко. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 174 с.
- Державне управління та державна служба : [Словник-довідник] / Уклад. О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2005. – 480 с.
- Древаль Ю. Поняття в науці державного управління / Ю. Древаль // Вісн. НАДУ. – 2009. – № 2. – С. 12–19.
- Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
- Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1. : Теорія державного управління / наук.-ред.

колегія : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 748 с.

- *Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад.. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 2. : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 692 с.*

- *Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад.. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 3 : Історія державного управління / наук.-ред. колегія : А. М. Михненко (співголова), М. М. Білинська (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 788 с.*

- *Історія державності України: експериментальний підручник / [О.М. Бандурка, В.А. Греченко, Ю.Д. Древаль та ін.] ; за заг. ред. О. М. Бандурки, О. Н. Ярмиша. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2004. – 608 с.*

- *Киричук В. Історія державного управління в Україні : навч. посіб. / В. Киричук, В. Тимішук. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 224 с.*

- *Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. – Луцьк : Ред.-вид. відд. «Венжа» Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.*

11. Управлінське рішення в системі публічного управління та адміністрування.

12. Забезпечення ефективності та раціональності при функціонуванні системи публічного управління та адміністрування.

13. Організаційно-правова структура публічного управління та адміністрування в Україні.

14. Органи державної влади України як суб'єкт реалізації державної політики.

15. Президент України, Верховна рада України, суди як органи публічного управління та адміністрування.

16. Вищий та центральні органи державної виконавчої влади та їх роль у публічному управлінні та адмініструванні.

17. Місцеві державні адміністрації в Україні: організаційно-функціональна характеристика.

Рекомендована література

- *Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996 – № 30. (зі змінами).*

- *Адміністративне право : підручник / НУ "ЮАУ ім. Ярослава Мудрого" ; за заг. ред.: Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : Право, 2016. – 656 с.*

- *Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. — Х. : Право, 2017. – 624 с.*

- *Державне управління: європейські стандарти, досвід та*

адміністративне право / Авер'янов В.Б., Дерезь В.А., Школик А.М. та ін., За заг. ред. Авер'янова В.Б. – К.: Юстініан, 2015. – 288 с.

- Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Факт, 2013. – 384с.

- Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.

- Конституційне право України: підр. для студ. вищ. навч. закл./ За ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.

- Конституція України: Науково-практичний коментар/Ред. кол.: В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк та ін. – Х.: Право; К.: Вид. дім "Ін Юре", 2003. – 808 с.

- Крюков О.І., Майстро С.В. Концептуальні засади взаємодії політики й управління: навч. посіб. / О.І. Крюков, С.В. Майстро; за заг. ред. д.держ.упр., проф. О.І. Крюкова, д.держ.упр., проф. С.В. Майстра. – Х.: НУЦЗУ, 2016. – 185 с.

- Погорілко В.Ф. Конституційне право України: підручник [рекомендовано МОН України] / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (Київ), Міністерство внутрішніх справ України (Київ), Національна академія внутрішніх справ (Київ). – К.: – К.: Вид-во «Ліра-К» КНТ, 2016. – 532 с.

- Право в державному управлінні. Ч.І. Загальна теорія держави і права. Навчально-метод. видання для слухачів магістерської підготовки денної форми навчання. Упорядник Т.В.Ковальова. – Харків: Магістр, 2015. – 30 с.

18. Політика як суспільне явище.

19. Політична влада: природа, ресурси, легітимність.

20. Система органів державної влади в Україні.

21. Основні етапи формування системи органів державної влади незалежної України.

22. Сутність та зміст державної політики.

23. Типи, моделі та проблеми державної політики.

24. Соціально-психологічні й етичні аспекти аналізу державної політики.

25. Політична свідомість і політична культура в публічно-управлінських процесах.

26. Демократія в системі управління суспільством.

Рекомендована література

- Бабкіна О. В. Політологія Навчальний посібник / О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко. – К. : ВЦ , 2016. – 568 с.

- Дробінка І. Г. Політологія: Навчальний посібник / І. Г. Дробінка, Т. М. Кришталь, Ю. В. Підгорецький; Мін-во освіти і науки України. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 289 с.

- Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222 – IV. – К., 2006. – 124с.

- Крюков О.І., Майстро С.В. Концептуальні засади взаємодії політики й управління: навч. посіб. / О.І. Крюков, С.В. Майстро; за заг. ред. д.держ.упр., проф. О.І. Крюкова, д.держ.упр., проф. С.В. Майстра. – Х.: НУЦЗУ, 2016. – 185 с.

- Політична модернізація : [підручник] / В. Дзюндзюк, Л. Приходченко, О.Крюков и др. – Х. : Вид-во Асоціації докторів державного управління, 2015. – 400/86 с.

- Політологія: навч. посіб. / М. П. Гетьманчук, В. К. Грищук, Я. Б. Турчин та ін. ; за заг. ред. М. П. Гетьманчука. – К. : Знання, 2011. – 415 с.

- Солових В. П. Політико-управлінські відносини: методологія та практика : [Монографія] / В. П. Солових. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. – 164 с.

27. Цивільний захист як функція держави.

28. Суб'єкти забезпечення та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

29. Проблеми нормативно-правового забезпечення у сфері управління цивільним захистом на місцевому рівні.

30. Організаційно-структурна побудова місцевої ланки територіальної підсистеми та її основні завдання.

31. Організація діяльності аварійно-рятувальних служб місцевого рівня.

32. Основні завдання та функції аварійно-рятувальних служб та їх матеріально-технічне та фінансове забезпечення.

33. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації в сфері цивільного захисту керівного складу та фахівців місцевого рівня.

34. Порядок проведення контролю і перевірки стану техногенної безпеки та цивільного захисту на місцевому рівні.

35. Оцінка стану цивільного захисту місцевої ланки територіальної підсистеми цивільного захисту.

Рекомендована література

- Садковий В.П., Ромин А.В., Островерх О.О., Домбровська С.М. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: нормативно-правовий аспект: Монографія. – Х.: ТОВ «Оберіг», 2013 – 190 с.

- Садковий В.П. Розвиток державного управління у сфері професійно підготовки кадрів цивільного захисту: теорія, практика, механізми : Монографія.- Миколаїв Видавець Ємельянова Т.В.- 343 с.

- Державне управління у сфері цивільного захисту. Конспект лекцій. - Навчальне видання. - НУЦЗУ.-2019 – 169 с.

- Державне управління та державна служба : [Словник-довідник] / Уклад. О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2005. – 480 с.

- Гошовська В. Соціальна домінанта національної безпеки : актуальні проблеми :/ В. Гошовська ; Центр перспективних соціальних

досліджень Міністрації та НАН України [упоряд. к.політ.н., доц. Л. І. Ільчук]. – К. : Вид. дім «Корпорація», 2004. - 196 с.

36. Концепція сталого розвитку (Sustainable Development).
37. Основні проблеми у сфері екології.
38. Екологічна безпека: сутність, види, значення.
39. Екологічне право України.
40. Державний моніторинг екологічної ситуації.
41. Оцінка результатів природоохоронних заходів.
42. Екологічна політика держави.
43. Механізми формування та реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
44. Міжнародне співробітництво у вирішенні екологічних проблем та охорони довкілля.

Рекомендована література

- Бойчук Л.Д., Соломенно Е.М., Бугай О.В. Екологія і охорона навколишнього середовища: навчальний посібник. Суми: Університетська книга. 2003. 284 с.
 - Васюта О. А. Проблеми екологічної стратегії України в контексті глобального розвитку. Тернопіль: Гал-Друк, 2001. 600 с.
 - Екологічна безпека держави: державно-управлінський вимір: монографія / [кол. авт.]. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2016. 243 с.
 - Екологічне право України. Навчальний посібник. 2-е вид., доп. та перероб. / Л. О. Бондар, В. В. Курзова. Київ: Бурун Книга, 2008. 368 с.
 - Заверуха Н. М., Серебряков В.В., Скиба Ю.А. Основи екології. Київ: Каравела, 2006. 300 с.
 - Зеркалов Д. В. Екологічна безпека та охорона довкілля: монографія. Київ: Основа, 2012. 517 с.
 - Зіновчук Н.В. Екологічна політика в АПК: економічний аспект. Львів: ННВК АТБ, 2007. 394 с.
 - Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. Суми: Університетська книга, 2006. 367 с.
 - Мельник Л.Г., Шапочка М.К. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2006. С. 516–550.
 - Основи екології / Т. Є. Царик, В. В. Файфура. Тернопіль, 2009. 131 с.
45. Правовий статус державних службовців.
 46. Контроль у системі державної служби.
 47. Проходження державної служби.
 48. Державна кадрова політика України.
 49. Система управління кадрами.
 50. Планування роботи з кадрами. Основи кадрового менеджменту.
 51. Система навчання керівних кадрів.

52. Формування і реалізація кадрової політики в Україні.
53. Соціально-психологічні особливості публічного управління.
54. Зворотний зв'язок в управлінському спілкуванні.

Рекомендована література

- Закон України «Про державну службу» № 889-VIII від 10.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
- Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 01.02.2012 № 45/2012 – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>.
- Артеменко Н. Ф. Управління професіоналізацією кадрів державної служби України: форми, методи, технології: монографія / Артеменко Н. Ф., Гончарук Н. Т. – ДРІДУ НАДУ, 2012. – 184 с.
- Білинська М. М. Кадрова політика і державна служба : конспект лекцій / М. М. Білинська, О. Є. Євменкіна, О. Г. Сурай. – К. : НАДУ, 2012. – 72 с.
- Гончарук Н. Т. Управління керівним персоналом у сфері державної служби України: теорія та практика: монографія. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 343 с.
- Державна служба : підручник у 2-х т. / Ю. В. Ковбасюк, О. Ю. Оболенський, С. М. Серьогін. – К. ; Одеса : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 312 с.
- Концепція сучасної державної кадрової політики України / В. І. Луговий, А. М. Михненко, Н. Р. Нижник, В. М. Князєв та ін. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – 56 с.
- Лазор О. Д. Державна служба в Україні : навч. посіб. – вид. 3-тє, доповн. і перероб. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. – К. : Дакор, 2009. – 560 с.
- Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика : навч. посіб./ В.Я. Малиновський. – К.: Атіка, 2003. – 160 с.
- Мельников О. Ф. Системність професійного навчання державних службовців / О. Ф. Мельников // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2004. – № 1 (19). – С. 201–208.
- Професіоналізація державної служби / Л.Г. Штика, Н. О. Бондарчук, Л. М. Гогіна. – К. : НАДУ, 2008. – 36 с.
- Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика – К. : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
- Серьогін С. М. Кадрова політика і державна служба: навч. посіб. / С. М. Серьогін, Н.Т. Гончарук, Н. А. Липовська [та ін.] за заг. ред. проф. С. М. Серьогіна. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011. – 352 с.
- Соколовський С. Зарубіжний досвід професійного добору працівників органів публічного адміністрування / С. Соколовський // Актуальні проблеми державного управління : збірник наукових праць. – 2008. – Вип. 4 (34). – С. 243–248.

55. Особливості забезпечення державної безпеки в контексті політики європейської інтеграції України.

56. Система національної безпеки та характеристика її основних елементів.

57. Безпека людини та суспільства в контексті функціонування механізму узгодження інтересів особистого та суспільного.

58. Місце та роль державного управління в системі забезпечення національної безпеки.

59. Принципи, функції та критерії ефективності державного управління національною безпекою.

60. Концепції, доктрини та стратегії з питань національної безпеки.

61. Кадрове забезпечення державного управління національною безпекою.

62. Адаптація вітчизняного законодавства щодо державної служби до стандартів Європейського Союзу.

63. Ідентифікація загроз національним інтересам.

64. Концептуальні засади оцінки рівня обороноздатності держави.

65. Зовнішньополітична діяльність України та геополітичні виклики.

Рекомендована література

- Новицький Г.В. *Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України: Монографія.* / . – К.: Інтертехнологія, 2008. – 496 с.

- Грицяк І. А. *Право та інституції Європейського Союзу: Навч. посіб./ І. А. Грицяк; Нац. Акад. держ. упр. при Президентові України.* - К.: К.І.С., 2004.-260 с.

- *Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України : навч. посіб. / Г. П. Ситник : у 3 ч. Ч. 3 : Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки.* - К. : НАДУ, 2010. - 208 с.

- Ліпкан В.А. *Національна безпека України.*— Навчальний посібник.— Кондор.— 2006.—528 с.

- *Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991 – 2003) / Відп. ред. С. В. Віднянський – К.: Генеза, 2004. – 616 с.*

- *Коментар з питань імплементації угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством.* – Copyright ©1999 by Tacis services DG 1A, European Commission. – 124 с.

- Кудряченко А. *Геополітика / А. Кудряченко, Ф. Рудич, В. Храмов.* – К. 2004.

- *Нариси з історії дипломатії України. (О.І Галенко, Є. Є. Каменський, М. В. Кірсенко та ін. під ред. В. А. Смоля).* – К., Видавничий дім «Альтернативи», 2001. – 736 с.

- *Право Європейського Союзу. Особлива частина : навч. посіб. / за ред.. М. Р. Аракеляна, О. К. Вишнякова. – К. : Істина, 2010. – 528 с.*
- *Сардачук П. Д., Сагайдак О. П. Україна в двосторонніх міжнародних відносинах (кінець XX – початок XXI століть): Навч.-довід. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 328 с.*
- *Теоретико-методологічне обґрунтування і методика вчинення потреби в навчанні державно-управлінських кадрів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. – К., 2005.*
- *Тетарчук І. В. Європейське право (право Європейського Союзу) : навч. посіб. / І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 158 с.*

Голова предметної комісії

Сергій МАЙСТРО